

Otrās iespejas

Dailes teātra izrāde *Zemdegas* – pēcgarša ir smeldze un didaktika

BET JĀSĀK, manuprāt, ar Reginu Ezeru. Ne velti režisora Dmitrija Petrenko iestudētajā *Zemdegū* programmiņā ierastā apcerējuma vieta par autoru nodrukkāts garš fragments no senas intervijas ar Ezeru (kurā viņa runā par visu ko, izņemot literatūru) un mazmazītiņš literatūrzinātnieka Gunta Bereļa teksts, pilns ironijas par neveiklajiem latviešu literatūrkritikas centieniem autori definēt, pašam savu versiju tā arī neizvirzot. Saprotu. Jo – kas tad īsti ir Ezeras proza? Tie nav sižeti vai psiholoģija; valoda – jā, smeldze – protams... Bet tās jau terminos neizteiksi. Tāpēc iestudēt *Zemdegas*, man šķiet, ir uzdrīkstēšanās. Pretenzija, ka noķersi izvairīgo, pratīsi pārtulkot. Vai Dmitrijam Petrenko tas izdevies? Jā.

Režisora sāktā sadarbība ar scenogrāfi Mariju Ulmani viņa daiļradē ir jauna pakāpe. Tā paceļ iestudējumu citā – *Zemdegū* gadījumā Reginas Ezeras prozas – līmenī. To nevajag uztvert kā pārmetumu Justīnes Kļavas dramatizējumam. Vienkārši Kļavas firmas zīme ir suliga konkrētība, ko latviešu literatūrā prot tikai retais. Arī Petrenko režijas valodai raksturīga filigrāni izkopta varonu psiholoģija, kurai nu klāt nākusi vizualitāte, kas daudz ko no konkrētā ļauj skatīt gandrīz vai arhetiskās kategorijās. *Zemdegū* gadījumā šis trio – suligs kā no dzīves nozīmēts rak-

Recenzijas autore —
Zane Radzobe,
žurnāla *Ir teātra kritiķe*

● ● ● ●
ZEMDEGAS.
Dailes teātra
Lielā zāle.
Tuvākās izrādes
16. septembrī,
23. oktobrī.
Billetes cena
10–25 €.

**Izrādes spēks:
prasme izlasīt
izcilu darbu
pa savam
un atstāt
skatītājam
pietiekami
daudz brīvības
pārdomām**

sturojums, psiholoģisks smalkums un poētisks vispārinājums – ir arī atlēga uz Ezeras pasauli.

Par ko stāsta *Zemdegas*? Kā jau Ezerai – par visu un par neko. Sīzets veidots ap kāda lauku miesta iemītniekiem, kuru dzīves savijušās nesaraujamos mudžekļos – laulības pajukušas, vecāki ar bērniem nesaprotas, pagātnes pāridarijumi sāp... Vienvārdsakot – melodrāma ar kriminālstāsta elementiem.

Izrāde Ezeras mānīgo, it kā reālistisko tekstu atsvešina. Aktieri spēlē groteskā manierē. Uz skatuves uzbūvēts tikko jaušams paaugstinā-

jums – maza skatuviņete, kurā atturīgi izvēlētas mēbeles (pāris klubkrēslu, pa ķeblītim, veļasmašīna utt.) iežimē darbibas vidi. Starp atsevišķajām ainām satumsumi, aktieri iznāk spēles laukumā caur arku, kas darbojas līdzīgi portālam uz citu realitāti: aiz tās redzamas projekcijas, kas reizēm tiešāk, reizēm noslēpumaināk komentē notiekošo. Arkas forma atgādina logu vai vārtu rāmju, kādus izmanto ķīniešu dārzu dizainā un kas «ierāmē» kādu ainavas fragmentu, padarot to līdzīgu gleznai. Tā ir dzīve, kas tiek piepeši apzināti ieraudzīta, dzīve, kas pārtop mākslā, māksla kā ceļš uz patiesību.

Kāda ir Petrenko izrādes patiesība? Liekas, ka tomēr atšķirīga no Ezeras pasaules izjūtas. Ezera ir cilvēka iekšējās pasaules paradoksu meistare; ne velti romānu sauc *Zemdegas* – zem pelniem gruzd dzīva uguns, kas varbūt, varbūt...

Petrenko iestudējums, manuprāt, ir ciniskāks – nē, nebūs. Viņa varoni negruzd, tikai tēlo, ka to dara. Vai tas būtu Imanta Straða Askolds, kas spēlē vīrieti, kuru it kā spēku pilnbriedā slāpē savecējusī sieva (Aurora – Ērika Eglija-Grāvele), Arta Robežnieka Voicehovskis, kura cinismam attiecībās ar Milēnas Mišķevičas (otrā sastāvā Lelde Dreimane) atveidoto praktiķanti Džemmu vajadzētu slēpt aizlauzta ideālista sāpes, vai Mārtiņa Upenieka Pēteris, ko pasaulē dzen ne tik daudz principi, cik nevēlēšanās uzņemties jelkādu atbildību

IR IESAKA

**IZRĀDE.
PIEKRIŠANA
DAILES TEĀTRĪ.**

Brītu dramaturģes Nīnas Reinas traģikomēdija par četriem advokātiem un viņu draugu prokuroru. Kompānija svin sālsmaizi, kad ierodas izvarošanas lietā cietusi sieviete, lai pieprasītu tiesības uz taisnu tiesu. Aizsākas nežēlīga spēle. Režisore Laura Groza. Lomās Dainis Grūbe, Ilze Ķuzule-Skrastiņa, Nacionālā teātra aktrise Maija Doveika un citi. Billetes cena 12–30 €. Bilesuparadize.lv

**KONCERTS.
BRĀLIBRĀLI
MEŽAPARKA
LIELAJĀ**

ESTRĀDĒ. Koncerts veltīts Imanta un Gido Kokaru simtgadei. Gandrīz divas stundas garajā dziesmu vakarā izskanēs abu kordiriģentu iemīlotas dziesmas, ko 17 virsdiriģentu vadībā izpildīs kamerkoris *Ave Sol* un Latvijas diriģentu koris apmēram 400 dziedātāju sastāvā. Piedalīsies arī komponisti Mārtiņš Brauns, Arturs Maskats, Zigmars Liepiņš un Raimonds Tiguls. Billetes cena 12 un 18 €. Bilesuparadize.lv

par savas dzīves sievietēm – Lilitas Ozoliņas māti Mariannu un mīloto sievieti Veldzi (Katrīna Griga). Ezeriskāk, tas ir, uz iekšu vērsti, spēlē Kristīne Nevarauska (Ritma), Dainis Gaidelis (Vilis), Indra Briķe (Melānija), Juris Bartkevičs (Hugo). Un, protams, Anete Krasovska (Lelde) un Toms Veličko (Aigars), kuru pus-augu varoņu atkailinātais godīgums pieaugušo pasaulē sastopas tikai ar paviršu neiedziļināšanos.

**Indra Briķe
(Melānija) un
Juris Bartkevičs
(Hugo)**

Varbūt tieši aktierspēles kontrastu dēļ šķiet, ka izrāde ir par paaudzēm. Tā jau vispār ir latviešu mākslai tuva tēma – vidējā paaudze, kas aizlauž jauniešus; vecākā paaudze, kas skumjā rezignācijā domā par dzīves likumsakarībām.

Izrādes pēcgaršā, manuprāt, paliek ne tik daudz smeldze, ko manai gaumei drusku par didaktisku Petrenko uzsver otrajā cēlienā, liekot virs varoņu galvām te iedegties, te

izdzist neonā uzrakstam «otrā ie-spēja» un skanēt skaistajai Jāņa Šipkēvica mūzikai. Drīzāk tā ir sajūta, ka cūcīgi dzīvot – tā ir izvēle, nevis likumsakarība.

Jā, Ezera droši vien juta citādi; un arī Petrenko droši vien savu izjūtu formulētu atšķirīgi. Bet man šķiet, ka tas ir izrādes spēks: prasme izlasīt izcilu darbu pa savam un atstāt skatītājam pietiekami daudz brīvības pārdomām. ●

**14., 15.
augusts**

**KAMEROPEA.
TAGADNE (TIME
PRESENT)
HANZAS**

PERONĀ. Laikmetīgu kameroperu radījuši mākslinieki Krista un Reinis Dzudzilo kopā ar komponistu Kristu Auznieku. Iestudējuma četrās ainās mērots ceļš no klusuma līdz operas dzimšanai. «Jaunā darba centrā ir doma par laiku un tā vienlaicīgumu,» saka Dzudzilo. Piedalās kamerorķestris *Sinfonietta Rīga* diriģenta Normunda Šnē vadībā, solists, kontratenors Jānis Šipkēvics. Biletes cena 35 €. Bilesuparadize.lv

**17., 27.
augusts**

**FESTIVĀLS.
PUNCTUM
FESTIVĀLS
DAŽĀDĀS**

RĪGAS VIETĀS.

Festivāls veltīts rakstniecei Regīnai Ezerai. Uzmanības lokā viņas prozai būtiskas tēmas – varmācība, traumas, šaubas, nedrošība. Notiks dažādu autoru lasījumi, Agneses Krivades, Annas Salmanes un Signes Valtiņas performances, atmiņas pētnieka Aleksandra Etkinda lekcija, diskusija par šaubām literatūrā. Noslēgumā – koncertlasījums *Regīna*. Nakts ar mēnesnīcu. Punctummagazine.lv

